

MASARYKOVA UNIVERZITA

Politické myšlení křesťanského středověku

Jiří Baroš

Hlavní témata přednášky

- Od počátků křesťanství k dílu Aurelia Augustina
- Období středověku a dílo Tomáše Akvinského

Od počátku křesťanství k dílu Aurelia Augustina

- O počátcích církve
- Nový pojem společenství
- Církev jako politický řád
- Apologetika a patristika
- Augustin

Od počátku křesťanství k dílu Aurelia Augustina

- **O počátcích církve**
- Nový pojem společenství
- Církev jako politický řád
- Apologetika a patristika
- Augustin

O počátcích církve

- postava Mesiáše v židovství a křesťanství
- vztah Ježíše k politické autoritě: Mt 22, 15-22
- sv. Pavel a politická autorita: Řím 13, 1-7
- poslušnost dvojí autoritě: Boží a pozemská obec

Od počátku křesťanství k dílu Aurelia Augustina

- O počátcích církve
- **Nový pojem společenství**
- Církev jako politický řád
- Apologetika a patristika
- Augustin

Nový pojem společenství

- druhý příchod Krista
- církev jako společenství, čistší a s vyšším cílem
- solidarita a silný pojem členství
- mystické tělo Kristovo

Od počátku křesťanství k dílu Aurelia Augustina

- O počátcích církve
- Nový pojem společenství
- **Církev jako politický řád**
- Apologetika a patristika
- Augustin

Církev jako politický řád

- politický řád v. církevní společenství
- politizace církve (hierarchie, autorita, poslušnost)
- jednota a diverzita v církvi: kritika puristů
- konflikty uvnitř církve: stran víry a organizace

Od počátku křesťanství k dílu Aurelia Augustina

- O počátcích církve
- Nový pojem společenství
- Církev jako politický řád
- **Apologetika a patristika**
- Augustin

Apologetika a patristika

- hájit křesťanství před pohanskými vzdělanci
- promýšlet život církve
- patristika a politika: vláda, vlastnictví či otroctví vznikají kvůli hříchu
- Origenes, Tertulián, Eusebius, Ambrož

Od počátku křesťanství k dílu Aurelia Augustina

- O počátcích církve
- Nový pojem společenství
- Církev jako politický řád
- Apologetika a patristika
- **Augustin**

Augustin

- Křesťanství jako občanské náboženství?
- Obec Boží a obec pozemská I-III
- O státu I-II
- Náboženství a filosofie I-II

Augustin

- **Křesťanství jako občanské náboženství?**
- Obec Boží a obec pozemská I-III
- O státu I-II
- Náboženství a filosofie I-II

Křesťanství jako občanské náboženství?

- moc jako nástroj prosazování zájmů církve, nebo se spíše stát nástrojem politiky?
- Augustin: v čem je identita církve?
- Boží a pozemská obec

Augustin

- Křesťanství jako občanské náboženství?
- **Obec Boží a obec pozemská I-III**
- O státu I-II
- Náboženství a filosofie I-II

Obec Boží a obec pozemská I

- člověk patří svou přirozeností do dvou řádů
- výklad lidských dějin: svár dvou obcí
- myšlenka predestinace

Obec Boží a obec pozemská II

- pozemská obec není politickou společností, stejně jako Boží obec církví
- dvojí občanství: dualismus dvou obcí
- v čem spočívá řád? Ordo amoris.

Obec Boží a obec pozemská III

- kdy je politická společnost dobrá?
- křesťan jako poutník (užívá plody pozemské obce, ale...)
- milost a přirozenost

Augustin

- Křesťanství jako občanské náboženství?
- Obec Boží a obec pozemská I-III
- **O státu I-II**
- Náboženství a filosofie I-II

O státu I

- je Řím opravdovým státem?
- polemika proti Ciceronovi
- stát jako loupeživá banda
- křesťanský stát (absolutní standard spravedlnosti)

O státu II

- minimální definice státu a lidu
- stát přináší pozemský mír
- pozemský a nebeský mír

Augustin

- Křesťanství jako občanské náboženství?
- Obec Boží a obec pozemská I-III
- O státu I-II
- **Náboženství a filosofie I-II**

Náboženství a filosofie I

- Tři druhy pohanské teologie (Varro):
 - 1, mýtická
 - 2, přirozená
 - 3, občanská

- polyteismus v. monoteismus
- myšlenka stvoření
- filosof a křesťan

Náboženství a filosofie II

- křesťanství a filosofie
- filosofie a teologie
- věčný a lidský zákon

Období středověku a dílo Tomáše Akvinského

- Přes temné věky po renesanci 12. století
- Papežské nároky na plnost moci
- Jazyk náboženství a jazyk politiky
- Akvinský
- Marsilius z Padovy a Vilém z Occamu
- Konciliaristické hnutí
- Španělská scholastika

Období středověku a dílo Tomáše Akvinského

- Přes temné věky po renesanci 12. století
- Papežské nároky na plnost moci
- Jazyk náboženství a jazyk politiky
- Akvinský
- Marsilius z Padovy a Vilém z Occamu
- Konciliaristické hnutí
- Španělská scholastika

Přes temné věky po renesanci 12. století

- 3 pohledy středověkých teologů na vládu:
 - 1, křesťanský vládce
 - 2, zkažená tyranie
 - 3, spolupráce lidí dobré vůle
- karolínská renesance
- renesance 12. století

Období středověku a dílo Tomáše Akvinského

- Přes temné věky po renesanci 12. století
- **Papežské nároky na plnost moci**
- Jazyk náboženství a jazyk politiky
- Akvinský
- Marsilius z Padovy a Vilém z Occamu
- Konciliaristické hnutí
- Španělská scholastika

Papežské nároky na plnost moci

- plenitudo potestatis
- racione peccati
- Řehoř VII.: Dictatus papae
- Bonifác VIII.: Unam sanctam

Období středověku a dílo Tomáše Akvinského

- Přes temné věky po renesanci 12. století
- Papežské nároky na plnost moci
- **Jazyk náboženství a jazyk politiky**
- Akvinský
- Marsilius z Padovy a Vilém z Occamu
- Konciliaristické hnutí
- Španělská scholastika

Jazyk náboženství a jazyk politiky

- migrace pojmu mystické tělo Kristovo
- objev Aristotela
- spory duchovní a časné moci vedou k revitalizaci politického myšlení

Období středověku a dílo Tomáše Akvinského

- Přes temné věky po renesanci 12. století
- Papežské nároky na plnost moci
- Jazyk náboženství a jazyk politiky
- **Akvinský**
- Marsilius z Padovy a Vilém z Occamu
- Konciliaristické hnutí
- Španělská scholastika

Tomáš Akvinský

- Biblická víra a filosofie
- Antropologie a etika
- Akvinského pojetí politiky
- Akvinského pojetí zákona

Tomáš Akvinský

- **Biblická víra a filosofie**
- Antropologie a etika
- Akvinského pojetí politiky
- Akvinského pojetí zákona

Biblická víra a filosofie

- integrace Aristotela
- odlišnost křesťanství od židovství a islámu
- vztah filosofie a teologie
- milost předpokládá přirozenost

Tomáš Akvinský

- Biblická víra a filosofie
- **Antropologie a etika**
- Akvinského pojetí politiky
- Akvinského pojetí zákona

Antropologie a etika

- hierarchie jsoucen a účelnost
- co je člověk?
- přirozenost člověka: přirozené náklonnosti a základní dobra

Tomáš Akvinský

- Biblická víra a filosofie
- Antropologie a etika
- **Akvinského pojetí politiky**
- Akvinského pojetí zákona

Akvinského pojetí politiky

- člověk přirozeně společenským živočichem
- pojem společnosti a státu
- účel vládnutí
- koncepce vlastnictví, spravedlivé války a vztahu duchovní a časné moci

Tomáš Akvinský

- Biblická víra a filosofie
- Antropologie a etika
- Akvinského pojetí politiky
- **Akvinského pojetí zákona**

Akvinského pojetí zákona

Co je zákon?

- pravidlo rozumu
- směřované ke společnému dobru
- vytvořené autoritou
- řádně vyhlášené

Akvinského pojetí zákona

- věčný zákon
- přirozený zákon
- pozitivní (lidský) zákon
- zjevený zákon

Akvinského pojetí zákona

Aplikace obecné definice zákona:

- na pozitivní zákon
- na přirozený zákon

Co je společné dobro?

- soukromé vs. společné dobro
- vztah části a celku
- determinatio

Období středověku a dílo Tomáše Akvinského

- Přes temné věky po renesanci 12. století
- Papežské nároky na plnost moci
- Jazyk náboženství a jazyk politiky
- Akvinský
- **Marsilius z Padovy a Vilém z Occamu**
- Konciliaristické hnutí
- Španělská scholastika

Marsilius z Padovy a Vilém z Occamu

- Marsilius z Padovy: Defensor pacis: lid a vládce, papež a obecný koncil
- spor o františkánskou chudobu
- Vilém z Occamu: koncepce duchovní moci, čím je vládce vázán?, svoboda diskuse v církvi

Období středověku a dílo Tomáše Akvinského

- Přes temné věky po renesanci 12. století
- Papežské nároky na plnost moci
- Jazyk náboženství a jazyk politiky
- Akvinský
- Marsilius z Padovy a Vilém z Occamu
- **Konciliaristické hnutí**
- Španělská scholastika

Konciliaristické hnutí

- velké západní schizma a autorita koncilu
- korporace a její hlava
- různé proudy konciliarismu

Období středověku a dílo Tomáše Akvinského

- Přes temné věky po renesanci 12. století
- Papežské nároky na plnost moci
- Jazyk náboženství a jazyk politiky
- Akvinský
- Marsilius z Padovy a Vilém z Occamu
- Konciliaristické hnutí
- Španělská scholastika

Španělská scholastika

- zámořské objevy a práva amerických Indiánů
- právo národů
- doktrína spravedlivé války